

M E D L E M S B L A D

for

A U S T M A R K A

H I S T O R I E L A G

Nr. 25. D E S E M B E R 1984.

FORORD

Med dette nr er giroblankett for medlems - avgift for 1985 vedlagt. Prisen pr år er nå 30 kr, og vi håper at alle vil fortsette som medlemmer.

Som det vil gå fram av Nytt fra laget er det nå god aktivitet. Vær spesielt oppmerksomme på turen til Leningrad. Alle våre turer har hittil vært fulltegnet, så vær raske med påmeldingen.

Midtsidene denne gang er en kopi fra et hefte som het "Fra Kongsvinger og omegns næringsliv", trykt i Kristiania 1910. Det er Oddvar Jakobsen som har kommet over dette.

Ellers tar vi med to gamle viser . Jeg vil igjen be om at dere sender oss viser dere kan, eller kan få tak i.

Finn Åberg.

NYTT FRA LAGET

Medlemsmøte 2. desember.

Det ble en interessant søndag ettermiddag for 13 fram møtte på biblioteket. Kari Sommerseth Jacobsen har nettopp tatt magistergraden i etnologi, og hun var til stede og kåserte om sin avhandling "Bygningsvern på Finnskogen". En stor del av denne avhandlingen omhandler bebyggelsen på Varaldskogen.

Kari S. Jacobsen fortalte greit og ledig om hva oppgaven omfattet og om arbeidet med den. Hennes omfattende registreringer på Varaldskogen vil være til stor nytte for Historielaget - særlig fordi avhandlingen er trykt i bokform. Det er kun trykt 80 eksemplarer, så hvis du vil sikre deg ett, må du være rask. Prisen er 100 kr.

Tur til Leningrad.

På medlemsmøtet 2/12 var det enighet om å satse på sommertur til Leningrad. Turen varer 6 dager, og er tenkt lagt til siste uka i fellesferien, altså siste halvdel av juli -85.

Vi har fått tilbud fra Østerdal Billag A/S som stiller med reiseleder og komfortabel buss. Pristilbudet er kr 2300,- pr pers. ved fulltegnet buss, dvs 45 pers, og 2450 kr ved minimum 30 pers.

Bussen starter fra Austmarka og går til Stockholm. Vi regner med å få tid til et opphold der før vi går på ferja til Åbo i Finland. Derfra buss over Karelen til Leningrad, hvor det blir 2 dagers opphold. Retur om Helsingfors - Stockholm.

Prisen inkluderer: Buss- og båtreise, lugar og hotellrom (dobbelrom), 3 måltider pr dag, norsk og russisk guide, besøk ved forskjellige severdigheter i Leningrad. Hvis vi ønsker forandringer i turopplegget, må vi regne med tilsvarende forandringer i prisen. Pass må ordnes. Østerdal Billag ordner visum.

Påmelding snarest og innen 15. januar til Age Sørmoen, tlf (066) 28147.

De 45 første får plass. Nærmere detaljer blir gitt senere.

Vandring ved Sikåa.

Søndag 23. september hadde Historielaget vandring ved Sikåa med 25 interesserte deltagere. Ole Torp var dyktig og kunnskapsrik guide, og vi fikk et levende innblikk i virksomheten ved dette gamle industristedet.

Bare ruinene står nå igjen, men med Torps hjelp kunne vi lokalisere bl.a. to sagbruk, spikersmie, mølle og arbeiderbolig.

Etter vandringen var det kafferast i Storbrakka på Varaldskogen der Olav Iversen bl.a. fortalte om sin bestefar som var skolelærer ved Sikåa.

Vandringen ga mersmak, og til sommeren har vi planer om en utflukt til Kvåho på Varaldskogen.

Restaureringer på Varaldskogen.

Gjennom Finnskogprosjektet (nevnt i forrige nummer) har det i høst blitt satt i stand flere forfallstruede hus på Varaldskogen. På Nordgarden er smia og badstua restaurert, og kokhus og stabburtilbygg tekt. I Kvåho har kalvhus, kjellergrøp og badstu fått tak, og i Abborhøyden pågår det nå (nov/des) tekkingsarbeider. Finnskogprosjektet vil pågå fram til 1. juni -85. Da regner en med å ha brukt de tildelte 500 000 kr.

Historielaget skylder takk til leder for Finnskogprosjektet, Birger Nesholen, for at våre ønsker kom på prioriteringslista. Restaureringen på Varaldskogen er en redningsaksjon i 12. time.

Åge Sørmoen

GAMLE VISER

"Du deilige Theodor" var ei de mange visene Ole Hansen Strandseter brukte å synge. Jeg husker noen linjer, og har forsøkt å samle så mye som mulig av den. Til det har jeg fått hjelp av Kari Vikertorpet, Arne Bekken, Emma Westby, Hans Bekken og Elida Skjønhaug.

Så undersøkte jeg i Visearkivet i Oslo, der bestyreren, Velle Espeland, greide å finne en trykt versjon i ei bok med skillingsviser som Alf Prøysen ga ut i 1952.

Om denne visen skriver Prøysen bl.a.: "Her skal vi friske opp den gamle varietévisen om Theodor. Den er innsendt av mange, men versene varierer sterkt. På et gammelt dansk skillingstrykk står det signaturen E.P., og melodien er "Der schône August", så det er sikkert en varietévisen som er kommet fra Tyskland til Danmark og derfra til Norge."

De 4 versene vi tar med her, er i hovedsak slik Ole Hansen sang, de er nokså forskjellige fra Prøysens versjon, så det med stor variasjon er nok riktig.

Jeg mener å huske melodien Ole brukte, og jeg har forsøkt å skrive den ned, men dette må tas med alle mulige forbehold.

Vi tar også med ei vise som O.T. har sendt oss. Opphavet til den visa er ukjent.

Visene kommer på side 8 og utover.

HOLMEN VANDSAG OG MØLLE

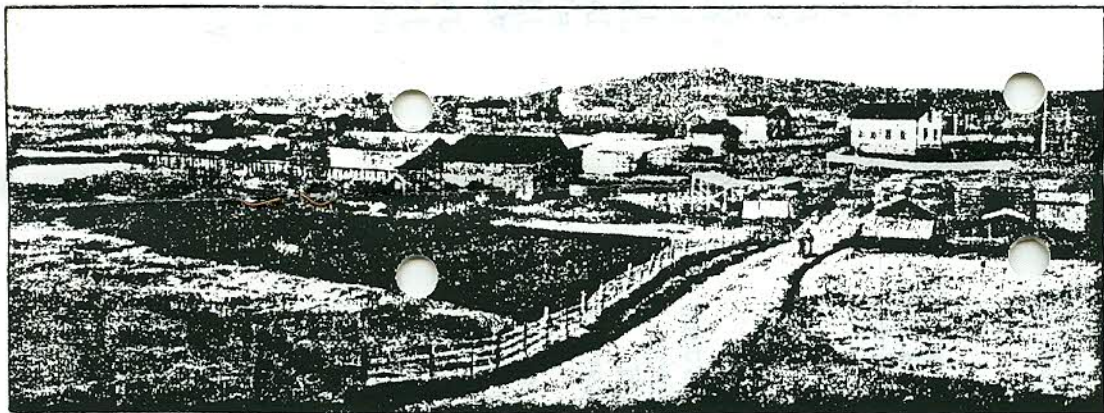
ØSTMARKEN, VINGER PRESTEGJÆLD

OLAF THOMASSEN

Holmen vandsag anlagdes omkring 1760—1770 af indehaverne af Det Ankerske fideikommis. — Den var da meget primitiv med trægrin og et sagblad. Ankers fuldmægtig paa Holmen, Hans Jacob Gran, købte senere sagen og vandfaldet, som overtoges af hans søn O. C. Gran, der sammen med Gunnar Larsmon 1855/56 ombyggede sagen, saa der blev to opgangsgriner med fuldt bladsæt. Samtidig hermed blev Holmen mølle anlagt af nævnte herrer. Hans Grønnerud, der eiede sagen til 1867 lod indsætte sagindretning fra Myhrens mek. værksted, og i 1869

gik den over i O. Thomassens eie, som yderligere har forbedret den. Møllen blev 1881 helt ombygget af C. Larsmon og indkøbtes 1891 af O. Tho-

massen, der 1903 solgte saavel sagen som møllen til sin søn Olaf Thomassen, der har ladet møllen tilbygge og forbedre, saa den nu har 2 melkværne, grynkværn og 2 tørkeindretninger, samt blæsemaskin. — Der er aargangs vandtilførsel fra de betydelige sjøer Varald-, Møkern- og Fagernæssjø.

